

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ САМОРЕГУЛІВНОЇ СИСТЕМИ ПОСТІЙНОГО ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

ОЛЕКСАНДР ВЕЛИЧКО, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту і права

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У чинному освітньому законодавстві України використовується поняття «Ліцензійний обсяг». Він являє собою дозволена державою максимальну кількість здобувачів, яких університет може зарахувати на навчання за певним фахом у поточному році. Це стосується усіх здобувачів, навчання яких фінансує як уряд, так і приватні особи чи підприємства. Мета такого обмеження здійснювати державний контроль за достатністю ресурсів університетів для якісної підготовки фахівців. Це обмеження не є досить поширеним у світовій практиці і є наслідком пострадянської трансформації системи вищої освіти в Україні. Однак у найближчій перспективі воно може бути використано для модернізації процесу управління ефективністю університетської освіти.

Такий механізм може забезпечити поєднання між собою ліцензійних обсягів набору здобувачів із результатами щорічного оцінювання діяльності ЗВО. Для цього важливо створити певну систему нових нормативних категорій (табл. 1).

Коригування поточного річного ліцензійного обсягу за всіма спеціальностями та освітніми програмами ЗВО має відбуватися щорічно на коефіцієнт зміни позиції цього закладу у прозорому, об'єктивному і авторитетному загальноукраїнському рейтингу, який може формуватися Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти згідно з положеннями статті 16 Закону України «Про вищу освіту» [1].

Такий підхід спонукатиме державні, комунальні та приватні ЗВО до системного якісного поліпшення напрямів діяльності «слабких ланок» університету. Крім того, це забезпечуватиме кумулятивне покращення всезагальної якості навчальних, наукових і консалтингових послуг закладу освіти. Альтернативні ж дії, за таких обставин, уможливають поступову втрату певної частки потенційних обсягів фінансування університету. Причому це стосуватиметься як коштів фізичних та/або юридичних осіб, так і коштів державного бюджету. Варто зауважити, що досягнута у рейтингу позиція може бути утримана лише через наступний прогресивний розвиток закладу освіти.

Система нормативних показників для стимулювання ефективності науково-педагогічної діяльності університетів України [2]

№ з/п	Назва показника	Методика визначення	Значення (роль)
1	Базовий ліцензійний обсяг спеціальності	Обчислюється за процедурою ліцензування спеціальності згідно з чинним законодавством	Формує стартові умови для діяльності
2	Поточний ліцензійний обсяг спеціальності	Обчислюється як середнє арифметичне за набором студентів протягом останніх 3-5 років	Стимулює маркетинг освітніх послуг
3	Фактичний ліцензійний обсяг спеціальності	<p>I варіант: обчислюється як добуток показника № 1 (протягом 3-5 років після отримання ліцензії) на коефіцієнт річної зміни рейтингової позиції університету</p> <p>II варіант: обчислюється як добуток показника № 2 (після 3-5 років роботи вишу за ліцензією) на коефіцієнт річної зміни рейтингової позиції університету</p>	Стимулює інновації та якість

Отже, позитивна зміна річної рейтингової позиції ЗВО сприятиме збільшенню фактичного ліцензійного обсягу набору здобувачів у поточному році. Крім того, така зміна може частково компенсувати втрати ліцензійного обсягу від недостатньо ефективного маркетингу освітніх послуг у попередні роки. Головне завдання – сформувати максимально несуперечливу і об'єктивну рейтингову систему на основі низки публічних зовнішніх індикаторів діяльності ЗВО. Принципово, що обчислення більшості показників необхідно здійснювати у розрахунку на штатну одиницю НПП конкретного університету [3].

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту»: прийнятий 01 лип. 2014 року, № 1556-VII. URL: <https://bit.ly/3H3izx4> (дата звернення: 02.10.2021).
2. Величко О.П., Величко Л.А. Маркетинг, інновації та якість як об'єкти стимулювання в управлінні вітчизняною вищою освітою. *Маркетинг інновацій та інновації в маркетингу: Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції*. Суми: Триторія, 2017. С. 52-53. URL: <https://bit.ly/3BXy3Pw> (дата звернення: 08.10.2021).

3. Velychko, O., Velychko L., and Kharytonov, M. (2020). *Managing Efficiency in Higher Education: A Case of Ukrainian Universities*. In: Exploring Social Sustainability and Economic Practices. MDPI, Basel, p. 45-59. URL: <https://bit.ly/3qkrPaf> (дата звернення: 05.10.2021).